Alert

nezavisni magazin za okoliš

Veljača 2011. Godina 2. broj 1

Sjedi 'di si, ni za 'di si nisi...

Misija Alerta je informiranje o zaštiti okoliša, očuvanju prirodne i kulturne baštine kao društvenom i političkom pokretu.

SJEDI 'DI SI, NI ZA 'DI SI NISI...

Ljiljanka Mitoš Svoboda /
Tekst izvorno objavljen u Agendi br 4, u izdanju Heinrich Boell Stiftunga

Nakon 20 godina od raspada Jugoslavije jedino što imamo je inflacija političkih stranaka, lidera i liderica bez pokrića, te kvazipolitičara/ki koji su uz pomoć obuke na brzinskim komunikacijskim tečajevima naučili zauzimati medijski prostor. Jedan dio političkih stranaka koje trenutno djeluju u Hrvatskoj, ali i u susjednim državama, nastao je na temeljima nacionalizma, inata i prkosa, namjere za brzo bogaćanje. Drugi dio političkih stranaka osnovali su protivnici ovih prvih, također bez smislene poruke građankama i građanima.

Obzirom da su domaće političke stranke najaktivnije samo u predizbornoj godini, a nakon izbora zatvorene u saborski „aktivizam“, ostaje vrlo malo prostora za njihov javni, politički ili društveno koristan rad.

Tako problemi koji su vezani sa očuvanje prirodnih resursa, zaštitu okoliša i socijalnu pravdu na svim razinama i srodna područja života, ostaju na marginama. Svakako da tom stanju uvelike doprinose mediji, čiji vlasnici žele brz profit, te podupiru diletantizam, neodgovornost i senzacionalizam , sve češće upravljajući javnim mijenjem, naročito u predizborno vrijeme.

Alert
NEZAVISNI MAGAZIN ZA OKOLIŠ

Glavna urednica:	*Ljiljanka Mitoš Svoboda*
Grafički urednik:	*David Karakaš*
Izdavač:	*Press centar za okoliš Hrvatske*
MB:	*01885057*
OIB:	*61613498234*
ŽR:	*PBZ 2340009-1110335583*
Kontakt:	*info@alertonline.org*

Sasvim je jasno da nam hitno treba alternativna politička opcija, oslobođena svih floskula, predrasuda, farizejština i provincijalizma. Takva politička opcija mora imati snažnu teoretsku bazu sastavljenu od suvremenih i aktivnih intelektualaca, sociologa, društvenjaka, ekonomista i etičara, koji bi imali snage oduprijeti se korupciji i kriminalu kojeg svojem narodu daje sadašnji politički vrh. Na taj način stekli bi povjerenje i podršku široke javnosti.

Djelovanje nove političke opcije mora biti proaktivno, bazirano na principima socijalne ekologije i etičkih društvenih vrijednosti, s programima obrazovanja za održivi razvoj, s konkretnim prijedlozima za postizanje socijalne pravednosti. U odnosu na druge faktore u društvu, posebno gospodarskom, politička alternativa trebala bi biti otvorena, sa sposobnošću nametanja ekoloških i socijalnih standarda.

Da bi bila alternativna i prihvaćena od široke javnosti mora imati program koji više nije utemeljen na „zelenim vrednotama“, jer je gospodarsko-poslovni sektor u partnerstvu sa državnom administracijom preuzeo na sebe zaštitu okoliša i provodi priču o održivom razvoju, nažalost, bez uvažavanja mišljenja i suradnje sa ekološki pismenim partnerima.

U alternativnoj političkoj opciji ne vidim prostora za zelene stranke, barem ne ovakove kakve danas postoje u Hrvatskoj. Od svih 8 postojećih zelenih političkih stranaka koje su kod nas registrirane, niti jedna nije do sada pokazala ozbiljnost i odgovornost niti unutar (statut, pravilnik o djelovanju, članstvo, osobni razvoj) a niti izvan stranke (reakcije i priopćenja). Politički programi naših „zelenih“ imaju samo deklartivnu notu, podudaraju se sa programima ekoloških udruga, čak i sa nekim dijelovima projekata udruga pisanih prije desetak godina, a djelovanje se gotovo i ne razlijuje od djelovanja civilne scene. Niti jedna od „zelenih“ stranaka u Hrvatskoj nije uspjela organizirati čvrstu intelektualnu bazu unutar svog članstva, koja bi bila ideološki vodič svima ostalima za političko djelovanje, a nametnula se ostalim političkim opcijama kao snažan i autoritativan partner, a ne žučljivi i nervozni protivnik. Zato su naše zelene stranke neprepoznate u javnosti i neprihvaćene kao relevantne na političkoj sceni.

U Hrvatskoj, kao i u susjednim državama postoji mnogo potencijalnih lidera i liderica, trenutno zapostavljenih prvenstveno od moćnih medija. No, i to se može preokrenuti ukoliko postoji iskren i uvažavajući odnos dotične/og sa svim socijalnim faktorima iz svoje životne sredine i prepoznavanje pravih životnih priča. Jer, teme kao što su zaštita okoliša, ljudska prava svih uzrasta i spolova, očuvanje prirodnih bogatstava, zaštita životinja, kvaliteta života- sve su to životne, snažne , politički relevantne teme, ukoliko se kvalitetno obrade prezentiraju javnosti. Tada nema nezainteresiranih!

Uz današnje impotentno i egoistično političko prezentiranje na svim razinama-od mjesnih odbora do Sabora i vlade- tko još može biti zaintresiran? Jedino revoltiran, s krivo usmjerenom energijom ka uništavanju okoline, obitelji, društva.

GAŠENJE CENTRA ZA KRŠ

Autor: Ivo Lučić/Tportal

U godini koju smo bučno ispratili, tiho smo ugasili državni Centar za krš, koji je trebao imati ključnu ulogu u upravljanju najpriznatijim hrvatskim prirodnim vrijednostima. Pored činjenice da se time Hrvatska počela udaljavati od mogućnosti cjelovitog sagledavanja i upravljanja većom polovicom svoga ozemlja, žaloste još najmanje dvije stvari. Prvo, što se to događa u zadnjem koraku Hrvatske prema Europskoj uniji, kojoj je dobro ekološko stanje jedan od njezinih najistaknutijih ciljeva. Drugo, što je ovaj čin gušenje afirmacije krša, najmanje peti u zadnjih pola stoljeća, vođen s najvišeg vrha. Sve to ipak nije slučajno, niti treba čuditi...

Eutanazija Centra prošla je, a da nitko nije rekao ni 'a'. Kritičari će reći, nije ni zaslužio bolje. Nastao je 2005. nakon više godina iscrpljivanja i odbacivanja skupine po skupine stručnjaka koji su iskreno željeli afirmirati tu toliko čekanu znanstvenu instituciju. Osim osoba, odbacivane su sve njihove ideje i prinosi organiziranju instituta. Oni su ga udomljavali u Zagrebu, gdje je imao najviše izgleda na uspjeh, i u Zadru, gdje mu je rektor sveučilišta, geograf, nudio predivnu zgradu na samoj obali i sve prateće usluge.

Prema odluci politike, koju je tumačio tadašnji potpredsjednik Sabora Darko Milinović, smješten je u Gospić, s obrazloženjem da pomogne razvitku Like. Stvoren je, zapravo, kao beznačajna pisarna, u kojoj je dvoje mlađih zaposlenika iz Gospića trebalo 'koordinirati' mrežu virtualnih funkcija. Nju su, kao i Centar, kreirali stari mačci i upravljali njome slično kao što to rade i s drugim tvrtkama pod političkim utjecajem. Dvoje iz administrativnog vodstva nije djelovalo u autonomnom znanstvenom sustavu, nego su odgovarali ličkom politbirou, pa sve i da su htjeli, nisu mogli razviti stručnu autonomiju ni poznatost Centra.

Takav, među prvim se našao na udaru jedne dnevne novine, koja je ismijavala apsurdne vladine ustanove poput 'Ureda za koordinaciju sustava procjene učinka propisa'. Jedini projekt koji je njegova uprava uspjela izgovoriti braneći se pred rafalnom pucnjavom neupućenog novinara, bio je onaj o proizvodnji ekološke janjetine. To je samo poduprlo sliku njegove beskorisnosti. Doduše, Centar je u svoje aktivnosti upisao znanstveni skup o ekologiji krša na Plitvicama ujesen 2009, koji je bio najjači takav te godine u svijetu. Skup je pokazao da bi hrvatska znanost imala na čemu raditi svjetski važnu platformu, da postoji institucija koja bi to organizirala. Međutim, taj je projekt u cijelosti djelo hrvatskog karstologa Ognjena Bonaccija, jednog od najcitiranijih hrvatskih autora iz tehničkih znanosti, svjetski referentne osobe za hidrologiju voda u kršu i suutemeljitelja disci-

pline krška ekohidrologija. Bonaccija u znanstvenim vlastima smatraju u najmanju ruku nepraktičnim tipom, jer nije sklon nikakvim neznanstvenim dogovorima, zbog čega nema mjesta ni u jednom tijelu. Propisno se namučio da dobije podršku upravnog vijeća Centra za skup i sve su se pripreme svodile na zadnji čas. Unatoč tome, okupio je svjetsku znanstvenu elitu, koja je predstavila niz vrhunskih radova i s velikim užitkom obišla krš Like, kao istaknuti dio slavnoga Dinarskog krša.

Vrijednost dinarskog krša bez premca u Europi

A Dinarski krš najveća je površina krša u Europi, prvi otkriven i opisan krš na svijetu. Zbog toga je do te mjere ugrađen u temelje znanosti o kršu da je u međunarodnoj stručnoj terminologiji usvojeno niz naših domaćih narodnih (!) izraza. Nije samo to. On je i danas bez premca po nekim vidovima geološke i biološke raznolikosti. Tako, po raznolikosti i oblikovanosti krških pojava – od najmanjih škrapa do najvećih polja – on dijeli vodeće mjesto s kršem jugoistočne Azije. Po bogatstvu flore, Dinarski je krš vodeći u Europi, a po nekim skupinama faune (primjerice po podzemnoj) najbogatiji u svijetu. Sa stanovišta kulturne povijesti, to je mjesto mnoštva odličnih tradicijskih rješenja odnosa čovjeka i prirode, prihvaćenih i u suvremenom graditeljstvu, upotrebi zemlje i sl. Sve u svemu, on je najpriznatija prirodna vrijednost ne samo Hrvatske, nego i zemalja s kojima ga dijeli: Slovenije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore.

Njegovo bogatstvo neskriveno potvrđuje sustav zaštićene prirode u Hrvatskoj: svih osam nacionalnih parkova nalazi se na kršu i izraz su krša te više od polovice od jedanaest hrvatskih parkova prirode. Također, hrvatski turizam sve svoje kule gradi na slici obalne linije, u kojoj se krš spaja s površinom mora. Međutim, te vrijednosti nigdje nisu predočene u cjelinu slike svijeta, niti se zna da je to krš. Krš nije beznačajan ni prostorno. On nije samo ono golo stijenje, nego prekriva više od polovice hrvatskog teritorija. Za 'normalnu' javnost, međutim, to je prostor ničega. Nerijetko za spomenute parkove i druge vrijednosti kažu da su čudo prirode, čime održavaju svijest kako oni ne pripadaju ničemu, nego su gotovo pali s neba. Upravo suprotno, to je regularni dio krškog ozemlja, koga inače karakteriziraju dramatske razlike i neopisivi vizualni kontrasti. Kako su nekoć htjeli Plitvice pretvoriti u hidroakumulaciju, tako danas možete izabrati mnoštvo 'beskorisnih' dijelova krša i njihovom evaluacijom postići kriterije za visoku razinu zaštite. To je, naprosto, potencijal prirode krša.

Hrvatska svoj krš poima kao nešto bezvrijedno i primitivno

Međutim, krš se kod nas spominje kao cjelina uglavnom u negativnom kontekstu, kao primjer nerazvijena kraja, sasvim nepodobna za život. Tada to zovu kamena pustinja ili pasivni kraj. Zato je legitimno na kršu napraviti što god vam padne pa pamet – hidrocentralu, kamenolom, rudokop, tvornicu glinice, itd – nitko tom konju ne gleda u zube, jer mu u tumačenju aktualnog upravljanja okolišem tek ti radovi daju neku vrijednost. Pojam krša kao bagatelnog resursa nije samo odraz razvojne poli-

tike 19. stoljeća koja je i dalje na snazi, nego savršeno odgovara i tipu hrvatske tranzicije. Tako vrhunski krajolici za male pare postaju vlasništvo nekih skupina ili pojedinaca koje će ga 'razviti' i 'unaprijediti'. Dovoljno je vidjeti Srđ, svetište, Olimp grada-republike s impozantnom poviješću, koji je prodan budzašto, iako je svima jasno da je njegova vrijednost višestruko veća, ako je uopće i mjerljiva.

Za razliku od daltonizma koji ne vidi vrijednosti Dinarskog krša, njegovo područje najviše javno povezuju sa zavičajem 'vehementnog' dinarskog mentaliteta. Tako definiran mentalitet je zapravo politički mutant pobjegao iz laboratorija nacionalne ideologije naših istočnih susjeda, koji je i u našoj javnosti našao podjednako plodno tlo. Ako ga svedemo na samo jednu metaforu, to je leglo političkih poskoka. Tu sliku, međutim, podjednako šire ljudi ponikli u kršu, kao i oni koji ih pokušavaju njome demonizirati.

Hrvatska ima odličnih istraživača i sjajan znanstveni fundus o kršu, ali on ostaje samo dio uskog stručnog kruga ili ga pak po bezbroj puta prodaju neke firme pretplaćene za izradu kojekakvih projekata. Zato je općenito krivo zapušteno hrvatsko društvo, odnosno vlast koja je odgovorna za uspostavu suvremenog upravljanja okolišem. Nije mnogo manje kriva ni sama znanost. Sudbina Centra njezina je vjerna slika. Ona uglavnom odražava parcijalne pristupe, bez skrbi o općim interesima i bez povezivanja cjelovite slike, jeftinim tezgarenjem potkradajući svoju perspektivu. Ali, i tamo gdje postoji nešto cjelovitija slika krša, poput šumarstva, poljoprivrede ili vodnog gospodarstva, on se tretira kao pojava koju treba suzbiti ili prenamijeniti. Državne institucije koje se odnose na krš tvrdokorno provode njegove svakovrsne 'melioracije', što je često industrijski eufemizam za zakonito nasilje nad njegovim krhkim ekosistemima. Zato ne treba čuditi što je Deklaracija o zaštiti krša, u čijoj su pripremi sudjelovali razni aktivisti, udruge i znanstvenici, a koju su u proljeće 2010. lansirali Zeleni Dalmacije, ostala bez ikakva odgovora. Deklaracija izražava zabrinutost za sudbinu krša i zauzima se za cjelovitu zakonsku i upravljačku valorizaciju te zaštitu hrvatskog krša: njegovih voda, biološke i geomorfološke raznolikosti, kao i kulturne baštine.

Slovenija je na svom kršu stvorila ugledni institut

I njezino prešućivanje pokazuje da je jedino rješenje temeljita promjena percepcija krša, od one jeftine mitološko-industrijske u suvremenu, ekološku. Za to je upravo potreban suvremeno koncipiran i dobro organiziran institut, kao snažna stožerna ustanova koji bi se s vremenom izborila za realniju sliku krša i njegovu bolju poziciju u javnosti. Takav postoji šezdeset i nešto godina u Postojni. Radi na istoj geoekološkoj cjelini krša, samo nas dijeli Kupa. Slovenski institut za krš je iskoristio prirodni, znanstveni i povijesni potencijal Dinarskoga krša te izrastao u najuglednij takav u svijetu. Pri njegovu spomenu, međutim, našim mačcima se samo malo ukiseli smiješak i sve ostaje po starom. Kod nas je takva ustanova više puta osnivana i svaki put rano udavljena ili je s vremenom prevedena u neku drugu specijalnost. Gašenje ovoga je prošlo tako tiho da ga nisu poimence ni spomenuli u vijesti o ukidanu ili spajanju 14 agencija iz srpnja prošle godine. Čak ni oni što su se okoristili njime nisu našli za shodno uzviknuti da je to pucanj u znanstvenu sliku svijeta i racionalan pristup upravljanju okolišem, bez kojeg svako društvo može samo ćorati, ali ne može zauzeti ispravan pravac.

OČUVANE MOČVARE -

JEFTINA I EFIKASNA OBRANA OD POPLAVA

Napisali: dr.sc. Olga Jovanović, dipl.ing. Goran Šafarek

Već je poznata nevjerojatna prirodna baština močvarnih područja. Znanstvenici uspoređuju močvare s najbogatijim tropskim šumama na svijetu. Nekad smatrana neplodnom zemljom, izvorom bolesti i legla komaraca, znanost je pokazala svu prirodnu vrijednost ovih područja. Malo ljudi međutim zna da močvarna područja imaju i ekonomsku vrijednost. Tu je naravno turizam, ali i mnoge malo znane koristi.

Jedna od najznačajnijih koristi od močvara je prirodna obrana od poplava. Močvare su uglavnom dio poplavnih područja uz rijeke. Upravo su dijelovi uz močvare bili pošteđeni šteta koje su prošle godine poharale krajeve uz Savu. Poplavna močvarna područja uspješno „upijaju“ višak vode – voda se polagano i kontrolirano izlijeva te rijeka gubi snagu. Taj pojas rijeke može biti širok svega nekoliko desetaka metara, ali kada se uzmu u obzir kilometri tog pojasa, onda je količina vode koju mogu upiti ogromna.

Postojeća prirodna područja Lonjsko polje i Kopački rit dobar su pokazatelj kako prirodna močvarna područja bezopasno primaju visoke vode, a ne ugrožava se ljudska imovina. Pri tome je sačuvana izuzetna prirodna baština (dapače, poplavna područja služe kao najvažnija mrjestilišta riba čitave regije), razvijen turizam te zdrava poljoprivredna proizvodnja bez mnogo umjetnih gnojiva i pesticida kao u konvencionalnoj poljoprivredi (npr. ekstenzivno stočarstvo u Lonjskom polju).

Močvare rapidno nestaju kanaliziranjem rijeka. Kanaliziranje rijeka znači ravnanje sporog meandrirajućeg toka, uništavanje mrtvica i rukavaca, poplavnih šuma i livada; sva ta staništa ubrajamo u močvarna staništa.

Poplave u Europi često su direktna posljedica ljudske aktivnosti, među njima i uništavanje poplavnih močvarnih područja. Koliko god to nelogično zvuči, upravo je zastarjela obrana od poplava glavni uzrok velikih ekonomskih šteta od poplava danas u Europi. Zastarjelo reguliranje rijeka svelo je rijeke na uzak kanal s malim kapacitetom količine vode. Rijeka je još više ubrzana sječom meandara i pretvorena u bujicu za svake visoke (sasvim prirodne) povećane razine voda u proljeće i manje u jesen. Ponajviše, uništavana su prirodna poplavna područja – primaoci suvišnih voda, odnosno prirodna obrana od poplava. Takvo kanaliziranje rijeka stvorilo je bujicu odnosno vremensku bombu koje će negdje, prije ili kasnije eksplodirati – odnosno izliti se nažalost u gradovima bez obzira i na najjači nasip ili utvrđenje obale.

Učvršćivanje obala je potrebno u naseljima ili uz industriju. Tradicionalna zaštita od poplava, štetnog djelovanja voda i sličnih djelatnosti iznimno je skupa, ali neučinkovita (daje lažnu sigurnost) i u konačnici stvara još više šteta, koje i sami osjećamo na svojoj koži.

EU je uvidjela ovaj problem i Okvirnom direktivom o vodama nastoji promijeniti praksu. Obnavljaju se meandri koji usporavaju bujicu, ali i prirodna poplavna močvarna područja: rukavci, poplavne livade i šume koje primaju suvišnu vodu. Mnogo jeftinijim metodama dobiva se bolja i efikasnija zaštita od poplava. Strategija što bržeg prolaska vodenog valova i slanje bujice nizvodnim susjedima je sramotna i pitanje je vremena kada ćemo mi biti ti nizvodni susjedi i trpjeti poplave koje sada prijete području Save. Znanstvenici su nakon katastrofalnih poplava 1998. u Poljskoj predlagali moderan pristup obrani od poplava u toj zemlji, no pobijedio je skupi građevinski lobi pa su uslijedile katastrofalne poplave 2002. i ove godine.

U Hrvatskoj nažalost također vlada zastarjeli način gospodarenja vodama – kanaliziranjem rijeka. To je jasno pokazao izvještaj Twinning – misije EU koja je neuspješno pokušavala pomoći implementaciju modernog gospodarenja vodama u RH.

„U pogledu zaštite od poplava, hrvatska vodna administracija je i dalje usredotočena na tradicionalne, tehnički orijentirane mjere i nije zapravo svjesna pomaka u shvaćanju koji se dogodio u zemljama članicama“,-jedna je od tvrdnji EU komisije.

U Hrvatskoj je kanalizirano 20 000 kilometara vodotokova, a planira se i daljnje kanaliziranje. Nažalost, ove će poplave biti izgovor (i to loš) za daljnju regulaciju rijeka i daljnje rasipanje novaca na zastarjele tehničke objekte koji će u konačnici prouzrokovati još više problema. Pozivamo ovim putem Vladu RH da krene u efikasno i jeftino gospodarenje vodama, vođeni načelima napredne Europe te da ne podlegne zahtjevima Hrvatskih voda za novim regulacijama i financijskim opterećenjima građana koji se potenciraju na nesreći pogođenih u poplavama.

Poplave su 'Božje djelo', ali su štete od poplava uvelike djelo čovjeka, rekao je legendarni američki hidrolog Gilbert F.White, nakon kata- strofalnog stradanja New Orleansa.

ZAKON ZA ČISTO ZVJEZDANO NEBO

Napisao Kruno Kartus/Tportal ,Alert

Država od 1. srpnja želi stati na kraj neodgovornoj, štetnoj i energetski neučinkovitoj rasvjeti poznatoj kao svjetlosno onečišćenje. Zakonom koji izrađuje Ministarstvo zaštite okoliša zabranit će se nepotrebna dnevna osvjetljenja javnih prostora, reflektori usmjereni u noćno nebo, zasljepljujuće reklame na prometnicama, neonske reklame kao uzroci nesanice u stambenim zgradama i slično energetski, ekonomski i ekološki neopravdano instaliranje svjetlećih uređaja u prirodi.

U prijedlogu zakona predviđa se odgovornost operatera i proizvođača rasvjete. Primjerice, za postavljanje svjetiljki čija električna snaga prelazi 10 kW odnosno jedan kW ako se radi o rasvjeti spomenika kulture, pročelja ili objekta za oglašavanje, operater rasvjete morat će imati, predviđa se, nacrt rasvjete. Morat će se navesti podaci o lokaciji izvora svjetlosti, dužini i površini osvijetljenih javnih površina, površine zgrade i nenatkrivene površine građevinskih objekata, zračne luke, željeznice, proizvodnog postrojenja, poslovnog objekta, ustanove ili športskog igrališta te površinu pročelja i spomenika kulture.

Vlada, županije, gradovi i općine na svom području uvjetovat će standarde koje će morati ispunjavati proizvođači uređaja i svjetiljki te operateri rasvjete. Postojeću javnu rasvjetu protivnu zakonu morat će se zamijeniti ili pravilno postaviti najkasnije pet godina od donošenja zakona. Nepropisne svjetiljke montirane izvan sustava javne rasvjete morat će se zamijeniti u roku od godine dana od stupanja na snagu novog propisa. Za različite prekršaje operateri rasvjete, fizičke ili pravne osobe, mogu biti kažnjeni novčanom kaznom u iznosu od 50 do 100 tisuća kuna, a odgovorna osoba operatera novčanom kaznom u iznosu od tri do 15 tisuća kuna.

Svjetlosno onečišćenje zakon definira kao emisiju svjetlosti iz umjetnih izvora svjetlosti koja štetno djeluje na ljudski vid i uzrokuje osjećaj blještanja, ugrožava sigurnost u prometu zbog blještanja, radi neposrednog ili posrednog zračenja svjetlosti prema nebu ometa život i seobu ptica, šišmiša, kukaca i drugih životinja, ugrožava prirodnu ravnotežu na zaštićenim područjima, ometa profesionalno ili amatersko astronomsko promatranje neba ili zračenjem svjetlosti prema nebu nepotrebno troši električnu energiju.

Svjetlosno onečišćenje u Hrvatskoj prvi su uočili astronomi budući da širenje javne i privatne rasvjete sve više ugrožava čistoću noćnog zvjezdanog neba. Predsjednik Astronomske udruge Vidulini Marino Tumpić u izjavi je naglasio da je svjetlosno zagađenje specifično po tome što njegovo čišćenje ne donosi trošak nego uštedu. 'Ekološki prihvatljiva rasvjeta energetski je učinkovitija od one koja uzrokuje zagađenje i zato već nekoliko godina naglašavamo koliko je apsurdno postavljanje rasvjete koja svjetlo razbacuje. Unatoč tome, investitori i instalateri i dalje ne shvaćaju da, primjerice, okrugle ukrasne svjetiljke nisu namijenjene osvjetljavanju nekoliko kilometara prometnica', ustvrdio je Tumpić, jedan od autora projekta lightpollution.org.

Udruge astronoma posljednjih nekoliko godina javnost su upozoravali da svjetlosno zagađenje stvara, pored problema za astronome, i biološke ekonomske, kulturološke, pravne i sigurnosne probleme. U AUV- u ističu da danas više od 95 posto Europljana živi u područjima s četiri ili više puta jače osvijetljenim nebom od prirodnog, a takvo svjetlosno zagađenje uzrokuje nestanak noći i tako, osim čovjekova dnevnog i noćnog ritma, ugrožava rad ekosustava. Zbog neekološke rasvjete, štetno i bespotrebno se gubi 30 do 40 posto električne energije namijenjene noćnoj, rasvjeti. Na normalnom tamnom noćnom nebu čovjek golim okom može zapaziti oko deset tisuća zvijezda, ali takva mjesta na planetu vrlo su rijetka. Primjerice, sazviježđe Malog medvjeda više se ne može vidjeti, a izblijedjele su glavne zvijezde. 'Kako pronaći Sjevernjaču?' pita Tumpić.

Rješenje protiv svjetlosnog zagađenja, kažu u AUV-u, ekološka je rasvjeta. Usmjerena prema tlu, tijela ove rasvjete ima ravno staklo, a s gornje strane natkrivena su kako bi se spriječilo rasipanje svjetla u izvan željene površine. Za razliku od ekološki štetne, učinkovitost je ovakve rasvjete između 97 i 99 posto.

KUPANJEM U HLADNOJ MURI PROTIV UNIŠTENJA PRIRODE

Autor: K.Kartus/Tportal, Alert

Tristotinjak građana Legrada, Donje Dubrave i okolice početkom siječnja je prosvjedovalo na plaži Halasz Csardi protiv kanaliziranja ušća Mure u Dravu koje Hrvatske vode žele izvesti u suradnji s Mađarskom, a najhrabriji su svoj stav izrazili kupanjem u hladnoj rijeci.

Ekološke udruge, aktivisti i građani upozoravaju da bi prekapanje otoka na području Velikog Pažuta, utvrđivanje lijeve obale Drave na mađarskoj strani i kanaliziranje ušća, uništilo ovo zakonom zaštićeno prirodno područje. Na temperaturi oko ništice desetak prosvjednika okupalo se u Muri.

'Mnogo ljudi ovdje je shvatilo da su takvi radovi paravan i priprema za izgradnju hidroelektrana na Dravi. Međutim, imamo primjer HE Varaždin i HE Donja Dubrava kojima su uništene flora i fauna šireg područja. Nećemo dopustiti ponavljanje tog scenarija', poručio je Igor Lesar, aktivist udruge Kneja, jedan od organizatora prosvjeda.

Goran Čižmešija iz Zaštitarsko ekološke udruge Senjar također je upozorio da bi prekapanje otoka u središnjem dijelu Velikog Pažuta te usmjeravanje tokova Mure i Drave uništilo Posebni zoološki rezervat Veliki Pažut. 'Zalažemo se za očuvanje jednog od posljednjih prirodnih riječnih ušća u Europi', ustvrdio je Čižmešija, ogorčen planovima Hrvatskih voda kojima se planira prekrojiti prirodni tok ušća.

Takvim građevinskim radovima prosvjednici se protive i zato što bi se, smatraju, uništila plaža Halasz Csarda, najpoznatije kupalište Legrada i okolice. Opstanak plaže već je ugrožen, jer je na mađarskoj obali Mure izgrađeno pero kojim se tok Mure usmjerava prema Halasz Csardi, pa je ona sada potopljena.

Problematika očuvanja ušća Mure aktualizirala se nakon što su Hrvatske vode u rujnu 2010. ponovno od Uprave za zaštitu prirode zatražile dopuštenje za izvođenje tih radova, novom studijom, u kojoj tvrde da se radi o 'prevladavajućem javnom interesu' o čemu je tportal prvi izvijestio. Uprava za zaštitu prirode u svibnju je odbila taj zahvat, jer on predviđa prekapanje jednog otoka u Posebnom zoološkom rezervatu Veliki Pažut po širini od 40 metara, sječu četiri i pol hektara šume bijele vrbe s močvarnom broćikom i, time, uništavanje staništa životinja.

Veliki Pažut, ušće Mure u Dravu, zaštićen je posebni zoološki rezervat i kao dio Nacionalne ekološke mreže. Uprava za zaštitu prirode već je ustvrdila da bi planirani zahvat uništio jedno od posljednjih područja na kojima postoji biljna zajednica predalpskih vrbika koju čine zaštićeni i rijetki kebrač i sivkasta vrba. Između ostaloga, na tom mjestu hrane se i stanuju dvije rijetke i zaštićene vrste ptica, male i crvenokljune čigre, a cijela priroda predstavlja jedan od naših najljepših riječnih krajolika.

Nakon takve odbijenice, Hrvatske vode u rujnu su novom studijom ustvrdile da kanaliziranje ušća Mure u Dravu predstavlja 'prevladavajući javni interes'. Uprava za zaštitu prirode još nije donijela rješenje o toj novoj studiji. Mađari, međutim, ne čekaju dogovor s hrvatskom stranom i rade bez upozorenja. Sredinom prosinca izgradili su jedno pero i skrenuli tok Mure prema hrvatskoj obali te uzrokovali potapljanje Halasz Csarde.

"Iznenadno odumiranje hrastova" stiglo u Europu

Autor: Kruno Kartus/Tportal, Alert

Uvozom bilja iz Amerike u Europu je stigla nova bolest koja prijeti gospodarski važnim vrstama grmlja i drveća, osobito hrastovima. Na zapadnoj američkoj obali, u državama Kaliforniji i Oregonu, bolest popularnog naziva 'iznenadno odumiranje hrastova' unazad 15 godina uništila je milijune stabala. U nekoliko pokrajina u Velikoj Britaniji već je zaraženo tri tisuće hektara šuma, a Hrvatska je uvela karantenske mjere radi obrane naših šuma

Patogen Phytophthora ramorum nalik je gljivama, a uzrokuje vrlo iznenadno odumiranje drveća i grmlja. Sposoban je premještati se, razmnožavati i živjeti na različitim vrstama bilja. U Kaliforniji od 1995. godine stradava pretežito pet zimzelenih i poluzimzelenih vrsta hrastova, a stručnjaci Kalifornijskog sveučilišta putem posebne web stranice suddenoakdeath.org upozoravaju da je dijagnoza bolesti otežana jer su simptomi slični drugim zarazama.

'Već i naziv ukazuje da je riječ o vrlo opasnoj bolesti drveća, koja uzrokuje sušenje velikog broja stabala u kratkom vremenu. Takvo sušenje i odumiranje šuma ponekad daje dojam prave katastrofe. Širenje bolesti na veće udaljenosti se najčešće odvija preko zaraženog tla ili biljnog materijala, za što je odgovoran čovjek. To je vidljivo i zbog značajnog porasta infekcija ovih patogena u prošlom stoljeću. Međunarodna, a pogotovo međukontinentalna trgovina biljnim materijalom bez adekvatnog fitosanitarnog nadzora i karantenskih mjera doveli su do unašanja patogena u nove zemlje, gdje je došlo do njihove prilagodbe na nove vrste neotpornih domaćina', objasnili su tportalu Milan Pernek i Miljenko Županić sa Šumarskog instituta u Zagrebu.

Do 2007. godine u Kaliforniji je stradalo preko tri milijuna stabala, zaraženo je bilo još milijun stabala, navodi magazin Sciencedaily. Zaražena i izgubljena stabla u toj zapadnoameričkoj državi čine desetinu kalifornijskih šuma za koje je procijenjeno da bi mogle biti napadnute. U Velikoj Britaniji Phytophthora ramorum zarazila je i poharala ukupno tri tisuće hektara u regijama Wales, Devon, Cornwall, Somerset, Sussex i u Sjevernoj Irskoj, iznio je sredinom siječnja ove godine podatak britanski list Guardian. U toj je zemlji bolest otkrivena 2002. godine na uvezenom grmlju u rasadniku u Sussexu. Grmlja pogodna za prijenos iz rodova su rodondendrona, viburnum i kamelija. Premda je Europska komisija odmah nakon pojave u Sussexu propisala izvanredne mjere protiv unašanja i širenja bolesti, ona se ipak proširila Britanijom.

Prevencija u Hrvatskoj, uništavanje u slučaju pojave bolesti

Održivo gospodarenje šumama u Hrvatskoj, njihov prirodni postanak i visok stupanj bioraznolikosti, glavni su razlozi vitalnosti naših šumskih ekosustava, a time i mogućnosti bolje prirodne obrane od opasnog nametnika, ističu Pernek i Županić. S druge strane, to se ne može reći za većinu šuma u Europi koje su tijekom industrijskog razvoja u 19. stoljeću posječene bez kontrole, da bi se kasnije masovno sadile plantažne šume koje nisu tako vitalne.

Prevencija je najbolji oblik borbe protiv Phytophthora ramorum, ali u slučaju pojave u Hrvatskoj jedina obrana je sječa i uništavanje biljnog materijala. 'Nitko ne može ocijeniti koje bi vrste kod nas najviše bile pogođene bolešću. Veliko iznenađenje bilo je što u Britaniji stradavaju ariši. Ako se ipak bolest pojavi kod nas, tretiranje je nemoguće. Jedina je obrana označavanje prostora, zabrana izvoza i širenja materijala i uništavanje zaraženog materijala', tumači Pernek.

Ministarstvo poljoprivrede 2008. godine pravilnikom je zabranilo unošenje europskih i izvaneuropskih izolata Phytophthora ramorum i njihovo širenje na teritoriju Hrvatske. Osim toga, iz SAD-a je zabranjeno uvoziti koru osjetljivih vrsta, a biljke osjetljivih vrsta uvoze se uz posebne fitosanitarne mjere. Bilje iz rodova Viburnum spp., Camellia spp. i Rhododendron spp. isključeno je iz ovog pravilnika. Postoji li sumnja u pojavu bolesti, šumarski inspektor mora uzeti uzorak i poslati ga Zavodu za zaštitu bilja u poljoprivredi i šumarstvu.

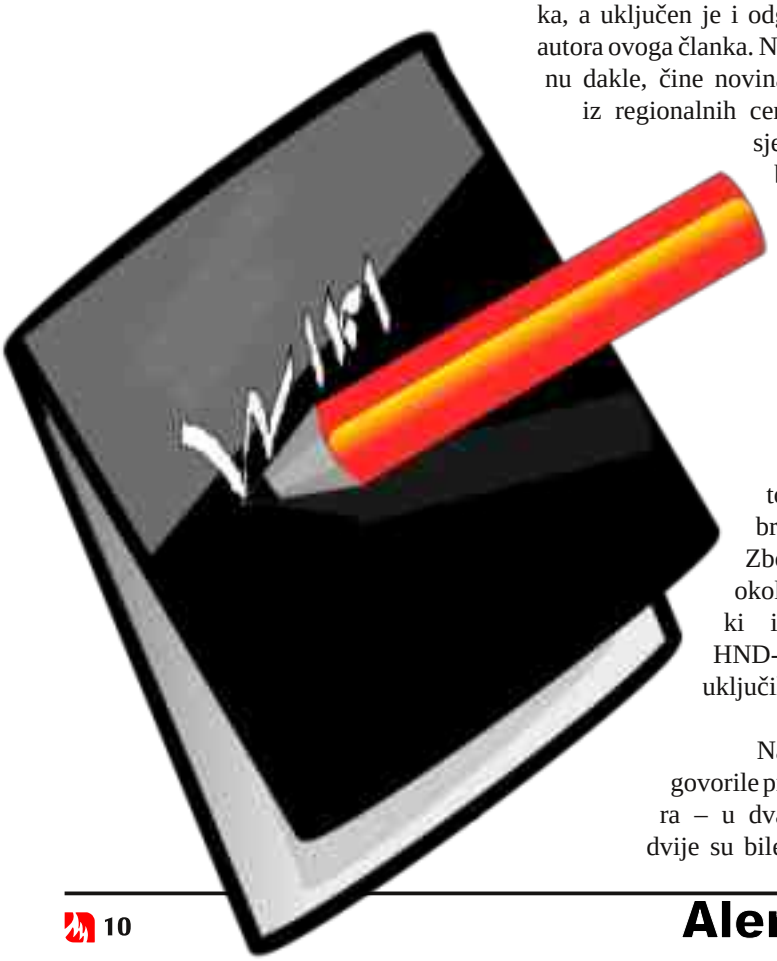
STVARNI NOVINARI I ZMIJSKE KOŠULJICE

Autor: Ivo Lučić/Tportal, Glasilo Novinar

Okolišno novinarstvo je u redakcijama slabo specijalizirano i općenito manje cijenjeno, ali unatoč tome novinari su istaknuli svijest o njegovoj važnosti i potrebu za usavršavanjem. Sproveli smo priručnu anketu kojoj je bio cilj steći osnovne dojmove o tome kako novinari koje se bave okolišem doživljavaju svoj položaj u redakcijama, kako obično dolaze do ideja za članke i podatke za njihovo pisanje, te slično. Upitnik nije djelo istraživača javnog mnijenja niti autor ovoga članka ima kompetencije ili takva iskustva, nego je naprosto rezultat želje da steknemo kakvu takvu statističku refleksiju o našem stručnom subjektivitetu.

Priprema i provođenje ankete

Pitanja je pratilo pismo s kratkim objašnjenjem u kojem se napominje povod za anketu, te da pitanja ne idu za osobnim podacima niti će se tako interpretirati, kao ni da se neće spominjati imena ljudi niti redakcija; da će se odgovori statistički izračunavati, uz citate najkarakterističnijih izjava. Pismo s anketnim pitanjima upućeno je 30. listopada na adresu okolis@hnd.hr, koji obuhvaća 31 osobu iz sektora. Ukupno je stiglo devet odgovora u dva navrata. U prvom navratu, nakon nekoliko dana, stigla su tri odgovora: od jedne kolegice s komercijalne privatne radio postaje iz Dalmacije, kolegice sa specijaliziranog portala za okoliš iz Zagreba, te kolege sa sličnog portala iz Osijeka, koji je posredno dobio naše pismo.

Mjesec i pol dana nakon prvog pisma održan je izborni sastanak Zbora novinara za okoliš, na kojem autor ovoga članka svraća pažnju na anketu, te 26. studenoga upućuje novo pismo na obnovljeni adresar Zbora. Već sutradan stigao je odgovor kolege s HTV-a, dva dana potom odgovor dvije kolegice HRT-a iz Osijeka i Splita, a nakon nekoliko dana još dvoje: kolegice s HTV-a u Zagrebu i kolege s HR Rijeka, a uključen je i odgovor na anketu autora ovoga članka. Najbrojniju skupinu dakle, čine novinari HRT-a: troje iz regionalnih centara i dvoje iz sjedišta u Zagrebu. Svima se zahvaljujem na odvojenom vremenu i povjerenju u davanjupodataka koji pored stručne imaju i osobnu dimenziju. Ipak, to je samo manji broj ljudi s popisa Zbora novinara za okoliš, a zapravo neki i nisu članovi HND-a nego su se uključili benevolentno.

Na anketu nisu odgovorile predsjednice Zbora – u dva slanja pisama dvije su bile aktualne - kao ni neki članovi Upravnog obora Zbora, niti dobitnici glavne okoliše nagrade.

Znakoviti odgovori

Na pitanje kakav je vaš položaj u redakciji – je li bolji, jednak ili lošiji od položaja kolega koje pokrivaju druga područja, je li vam plaća jednaka, veća ili manja nego njima, jesu li oni završili više ili manje „škole“ - tri osobe smatraju da je njihov položaj jednak i položaj sektora jednak položaju drugih novinara i drugih sektora, da im je plaća jednaka za istu stručnu spremu, dok četiri novinara smatraju da to nije tako, nego da drugi imaju bolji položaj.

Svi novinari koji su odgovorili ne pokrivaju samo sektor okoliša nego još poneki. Čak petoro kolega prati sve sektore jer su dopisnici ili rade u redakcijama s malim brojem ljudi, ponekad i sami, a nekima je okoliš sporedan sektor. Trojima je okoliš glavni sektor, dvojima od njih jer su njihovi portali specijalizirani za okoliš, ali i oni također pokrivaju povremeno još neke teme. U pet slučajeva anketirani imaju još kolega koje uz njih prate okoliš,u tri slučaja prati samo novinar koji je odgovarao na anketu, a samo jedan za sebe smatra da je „prva violina“ za okoliš u redakciji. Na pitanje kako su zadovoljni suradnjom s kolegama novinarima izvan redakcija, petero ih jer zadovoljno suradnjom, dvoje ih je istaknulo sklonost za pomoći kolega iz online magazina za okoliš, jedan je poimence istaknuo Krunu Kartusa, izvršnog urednika Alertonline.org, nezavisnog medija za okoliš iz Osijeka; jedan je kazao da nije ni zadovoljan ni nezadovoljan, a jedan je opisno odgovorio izbjegavajući izjašnjavanje u ponuđenim kategorijama, dok je jedna kolegica kazala da kontaktira samo s provjerenim kolegama, jer smatra da među novinarima ima mnogo neznanja i senzacionalizma. Sam Kartus je kazao: „Došli smo do zaključka da treba

povećati suradnju. Nedavno smo zato pokrenuli e-mail listu za razmjenu informacija korisnih u novinarskom radu (http://groups.google.com/group/ekonovinar).

Na koga se osloniti

Četvero novinara izjavilo je da ne postoji novinarska ili znanstvena udruga na koju semožete osloniti u svom radu, dok je troje izjavilo da ima. Jedan je kolega izjavio da „građanske udruge sada rade samo projekte za novac, i najčešće nisu objektivne, željne su promocije u novinama i po svaku cijenu, ili rade za nečije interese, i znanstvenike također treba uzeti s rezervom“.

Jeste li pohvaljeni, nagrađeni ili na drugi način stimulirani za svoj rad ili neki pothvat? Što mislite o sustavu nagrađivanja u okolišnom sektoru? Na ova pitanja četvoro njih, najviše, kazalo je neodređeno, a dvoje je potvrdilo da je nagrađeno. Jedan anketirani kolega, koji je dobio Degeniju Velebiticu, kazao je da ona nije poboljšala njegov položaj u redakciji. Drugi je izrazio dojam da se ta nagrada dodjeljuje samo novinarima bliskima vlasti, odnosno onima koji pišu o okolišu tako da čuvaju vlast. Treći smatra Velebiticu greenwashingom HEP-a (obmanjujuća upotreba ekološkog za skriveni marketing) i kao takvom neprihvatljivom, a četvrti pak smatra da je njegov rad neprikladno kategoriziran u natjecanju, što ga je izbacilo iz igre.

Većina, točnije petero novinara odgovara da nisu izravno onemogućavani u objavljivanju nekog priloga ili članka, a četvero da jesu. Međutim, među prvima dvoje navodi da često teško ili nikako dolaze do podataka od službenih tijela. Lokalni političari imaju običaj vršiti pritisak uvredama, prijetnjama, tužbama i sl., “ali to mi se nije često događalo. Najčešće mi uskraćuju informaciju i to kada je vjerojatno da ne ide nekom utjecajnom u prilog.

Više od mjesec dana čekam odgovor Hrvatskih voda o njihovom direktoru koji je ujedno i jedan od vlasnika hidrotehničkog poduzeća“. Sličan je i sljedeći odgovor, koji kaže da „u zadnje dvije godine iz MZOPU nema nikakvih informacija, glasnogovornica se ponaša neprimjereno, a informacije je dobiti teže nego ikad iz bilo kojeg izvora, pa tako i državnih“. Jedan objašnjava da je zauzet s mnogo dnevnih obaveza te nema vremena za ozbiljnije istraživanje vrućih pitanja, pa tako niti za stati nekome na žulj, ali lokalna vlast je definitivno teška na davanju informacija kad je riječ o nelagodnim temama. Jedan kolega je kazao da je više godina trpio loša iskustva koja su se odnosila i na onemogućavanje slobodnog pisanje u da je zbog toga tužio svoju tvrtku.

Neraspoloženi izvori

Na pitanje kako najčešće dolaze do informacija i koji izvor najčešće koriste, stigli su odgovori koji pokrivaju sve moguće izvore, od neposrednih praćenja zbivanja preko znanstvenih radova, službenih podataka iz uprave, osobnih kontakata, web stranica, itd. „Vrlo često koristim dokumente o projektima, ugovore izvođača i naručitelja, javne registre (sudski, registar vrijednosnica i sl.), stručnu literaturu, izjave stručnjaka, svjedoka, političara, novinara, poduzetnika“. Drugi kaže: „Ima dosta gledatelja, pogotovo koji žive u manjim mjestima i znaju sve, ali se ne bi šteli mešati. Oni koji dugo trpe zagađenje žele pričati, ali previše očekuju, u smislu da će samo jedna reportaža sve riješti“.

Kako su kolege zadovoljni suradnjom s izvorima podataka i kako su uopće zadovoljni aktivnostima mreže organizacija koje se odnosi na okoliš? Što oni obično misle o novinarstvu? Na ovo pitanje samo je jedan kolega rekao da je relativno zadovoljan, neki su odgovorili uvjetno, a većina je svoje mišljenje opisala negativno. Među izvorima, nevladine organizacije najbolje za suradnju, potom znanstvene i stručne su organizacije, dok su organizacije iz vladinog sektora ocijenjene loše. „Glasnogovornici su spori i uglavnom po tjedan dana razmišljaju kako ništa ne reći u nekoliko rečenica. Najgora iskustva imam s Uredom glavnog pregovarača u vezi s informacijama o poglavlju Okoliš te s MZO.

U Ministarstvu nas zbunjuju

Novinare u Ministarstvu često pokušavaju zbuniti citirajući zakone i slično, podcjenjivački prema našem intelektu. Smatram, također, da Vladini uredi redovite krše Aarhušku konvenciju.“ „Imam osjećaj da je ljudima koji se bave okolišem važno da se objave kvalitetni zapisi o tim temama“.

„Cijene one koji su profesionalci; čude se onima koji su neznalice“. Jedan kolega smatra da je u NGO - ima premalo volontera, da služe za skrivanje neradnika i da je u njima malo „pravih stručnjaka jer su oni vezani za državu kroz studije koje za njih rade, a boje se izgubiti taj prihod. Ima “aktivista” koji zaista odrađuju tuđi posao. Izbačenih iz sustava i umirovljenih je malo.“ „Sve je manje vjerodostojnih izvora, ma otkuda dolazili; nevladine organizacije su apriori protiv i umišljaju da jedino oni znaju ili imaju pravo odlučivati, koriste sumnjive znanstvenike i stručnjake ili one koji su željni medijske slave, glasnogovornici služe za zataškavanje, državni službenici ne smiju zucnuti. Uopće vrlo loše“.

Na pitanje kako se obrazuju za praćenje okoliša i smatraju li da bi im trebali tečajevi iz nekih područja, većina ističe potrebu za nekom edukacijom, neki to smatraju nerealnom opcijom, a malo ih je odgovorilo šire poput ovoga: da, svakako, seminari, radionice, konferencije, tečajevi i slični skupovi izuzetno su dobri načini obrazovanja za ovaj sektor novinarstva, pogotovo zato što u Hrvatskoj ono još nije toliko razvijeno kao na Zapadu. Isto tako, u politici, gospodarstvu i znanosti neprestano se pojavljuju nove činjenice, problemi, teme, projekti, trendovi itd. o okolišu, a u toku se može biti jedino neprestanim obrazovanjem čitanjem, razmjenom informacija, skupovima. „Sve se svede na sporadično čitanje stručne literature, odnosno stručnih časopisa, kao i praćenje web stranica udruga“.

Vapaj za kraj

Čak šestero kolega odgovorilo je pozitivno na pitanje koliko ima medijske slobode u ambijentu u kojem rade. Pri tome zabilježen je raspon odgovora od zadovoljavajuće do potpune slobode. Samo dvoje je nezadovoljno stupnjem medijske slobode. Jedan koji je dao negativan odgovor napominje da nije kod svih urednika u jednoj redakciji isto.

Na posljednje pitanje - smatrate li nešto važnim, a da vas nisam pitao? - kolege su različito odgovorile. Jedan smatra da je strukovna svijest novinara za okoliš vrlo različita, te da je u javnim medijima, gdje su nekako najaktivniji, najniža, što može zvučati kontradiktorno. Drugi se požalio da je HND postao „udruga zagrebačkih novinara koja se otuđila od vlastitih novinara koji dolaze iz drugih sredina. „Zovite nas, gostujte i organizirajte educiranja u manjim sredinama, ako već nema financija da novinari dođu k vama“. Treći smatra da „postoji neka psihološka kvota“ koliko se o „zelenom“ na tjedan ili mjesec može govoriti i a preko toga ne ide, bez obzira na sve. Jedna kolegica je poslala „Mali vapaj za kraj: šteta što se potencijali lokalnih (komercijalnih) medija ne iskoriste bolje...pomažući im artikuliranjem suvislije zaštite u borbi protiv svemoćnog kapitala, neadekvatnih osoba koje vode medije i lokalnih vlasti/šerifa...“. Jedna kolegica smatrala je potrebnim pojasniti terminološke konceptualne probleme kazavši da je “’okolišno novinarstvo’ loš termin koji polazi s antropocentričnog viđenja svijeta i čovjekova mjesta u njemu. Kako očekivati od okolišnih novinara da razbiju predrasude i pišu o čovjeku kao neodvojivom dijelu prirode kad i sami koriste termin koji implicira odvojenost čovjeka od okoliša. Na studij novinarstva neophodno je uvesti kolegij iz bioetike, barem kao izborni predmet. Ovako se događa da čak i kolege koji pokazuju dobru volju i interes da pišu ne poznaju teoriju niti bioetiku“.

Slaba specijalizacija

Bez namjere da dajemo dublje sudove o rezultatima ankete, jer to nije ni bila namjera, dovoljno je istaći da su mišljenja o nizu problema vrlo različita, da je u redakcijama okolišno novinarstvo slabo specijalizirano i općenito manje cijenjeno, da je istaknuta svijest o važnosti okolišnog novinarstva i njegova usavršavanja, da je uvažavanje kolega prilično visoko, da je osjećaj medijskih sloboda veliki ali da novinari osjećaju da se rijetko imaju na koga osloniti, te da su nagrađeni - neki drugi. Ostaje važno pitanje u kojoj mjeri su ovi odgovori reprezentativni. S jedne strane, odgovorilo je ukupno devetoro novinara od kojih ih je osmoro s mail-grupe koja broji 31 člana, a s druge strane, ta lista je čini se, barem jednim dijelom, zmijska košuljica kolega koji su se provukli kroz okoliš u cjenjenije sektore, poput politike, ili viših položaja u redakcijama.

ZELENA (G)LISTA I DALJE RUJE

Autor: Zoran Oštrić

Na početku izborne godine, zelena politička opcija u jadnoj je situaciji – lošijoj nego prije nekoliko mjeseci. U članku za časopis "Agenda", prije dva mjeseca[1], napisao sam da postoji prostor na političkoj sceni, koji bi netko trebao popuniti: zeleni (možda neka nova snaga, kao "Drugačija politika je moguća" u Mađarskoj) ili neka šira građanska koalicija. Postoji potencijal, ali problem su "subjektivne snage". Nažalost, nakon toga se dogodio nazadak.

U Hrvatskoj, postoji registrirano osam stranaka koje imaju "zeleno" u imenu, ali donedavno je Zelena lista bila daleko ispred drugih. Međutim, kriza koja je u stranci izbila polovinom prošle godine, dovela je do potpunog rasula. Svjedočili smo brutalnim metodama obračuna i manipulacije od strane stranačkog vrha; isto i čak i gore, od onoga na što smo u svim drugim strankama navikli. Kliki oko supredsjednice u Zagrebu pridružila se grupacija političkih profitera u Sisku, koji mijenjaju stranke u prosjeku svake dvije godine, opterećeni su brojnim aferama, u koaliciji su s HDZ-om i HSP-om i u otvorenom sukobu s aktivnim sisačkim udrugama za okoliš.[2] Neki su iz stranke isključeni, mnogi drugi sami su se povukli, stranka je izgubila polovicu podružnica. Ono što je ostalo je groteksno: prazna ljuštura, negacija svih zelenih ideja. Sve su pojeli osobni interesi, taština i volja za moć.

Ni prvi ni zadnji put da se tako nešto događa, ali svejedno je depresivno. Na vidiku je deveta „zelena“ stranka. Jasno je, da na predstojećim izborima praktički nema šansi. Zeleni će opet, kao 2007., nastupiti razjedinjeni, i naši simpatizeri velikom većinom neće znati tko je tko. Za samostalni ulazak u Sabor nema šanse, a naš „koalicijski potencijal“ također je minimalan.

„Politika“ nisu samo stranke. Udruge za okoliš bile su uspješnije posljednjih godina u djelatnostima lobiranja i javnog zagovaranja. U nekim slučajevima uspjele su mobilizirati javnost. Nakon kampanje za „pravo na grad“ u Zagrebu, oko Cvjetnoga trga i Varšavske, ovih dana prvi put svjedočimo i nešto masovnijem prosvjedu u Splitu.

Ostaje međutim diskutabilno postoji li ozbiljni politički potencijal. Treba priznati da je četiri godine spomenute kampanje završilo porazom. Odluka da se koncentrira samo na jedan slučaj devastacije prostora u cen-

tru Zagreba, može se opravdati kao taktika; ali i dalje nije jasno da li iza toga stoji neka šira strategija. Pristup vođenju kampanje bio je i ostao kulturološki (niz „hepeninga“ i „performansa“) a ne politički.[3] Niz zgodnih, atraktivnih, zabavnih akcija, plus lobiranje u pozadini koje iz razumljvih razloga ne može biti svima transparentno – ali što dalje?

Etablirane udruge (ne samo za okoliš, nego i ljudska prava, feminističke, alternativne kulture idr.) u podvojenom su položaju, jer značajni proračuni, kojima raspolažu, uvelike dolaze od države i lokalne uprave. Često su preokupirane „projektima“ za donatore i nemaju vremena, s jedne strane, za pomoć običnim građanima u nevolji[4], s druge – za osmišljavanje globalnih vizija. Velika većina od nekoliko stotina udruga za okoliš u Hrvatskoj potpuno su zadovoljne svojom integracijom u sustav kao dio „Trećeg sektora“. Bez autonomnih izvora moći (jer su vlastiti izvori financiranja minimalni, a članstvo malo) uglavnom su „ukrasni dodatak“, u najboljem slučaju blagi korektiv, prvom i drugom sektoru (državi i biznisu).

Ta tendencija zahvatila je „civilno društvo“ u prvoj polovici prošloga desetljeća, kad su oni koji su 1990-ih označavani kao nacionalni neprijatelji integrirani u sustav. Kad su strani donatori počeli smanjivati svoja ulaganja u „civilno društvo“ u Hrvatskoj, država je 2003. osnovala Zakladu za razvoj civilnoga društva, s izričitim ciljem da to nadoknadi i udruge održi na životu.

Zagrebačka kampanja „Pravo na grad“[5], u suradnji Zelene akcija i nekoliko udruga alternativne kulture, označila je da te udruge iskaču iz potpune asimilacije ka ulozi „organizacija društvenog pokreta“, iako je diskurs „društvenog pokreta“ gotovo isčezao iz javnosti (pokreti teže promjeni društva, sa svim njegovim „sektorima“). Problem je međutim da su ostale u dvostrukoj ulozi, jer i dalje uvelike ovise od financiranja od strane države i gradske uprave, kojima se suprotstavljaju.

U prosincu prošle godine napravili su neočekivani iskorak iz svojeg uskog fokusa djelovanja, pridružujući se prosvjedu radnica „Kamenskog“, zajedno s „Kućom ljudskih prava“ i Plenumom Filozofskog fakulteta.[6] Tu bi se negdje mogli stvoriti novi oblici političkog organiziranja i djelovanja; ali ostaje za vidjeti, hoće li to ostati tek eksces. U svakom slučaju, za sazrijevanje tih novih snaga trebat će još nekoliko godina.

Dva važna skupa na kojima se diskutiralo o mogućnostima zelene politike, održane u kolovozu i rujnu prošle godine na Visu i u Zadru, ostali su bez praktičnog rezultata. Naša je realnost nažalost ono, što sam napisao u spomenutom članku za „Agendu“: »Do izražaja dolazi slaba sposobnost za strateško planiranje, timski rad, uskladivanje vrlo razlicitih osobnosti, interesa i ideja. Mnogi se akteri dugo poznaju, pa uz konceptualne razlike postoje i osobni sukobi, koji ometaju suradnju. O taštinama da i ne govorimo (autor included). Odnos izmedu stranaka (uglavnom, Zelene liste) i udruga, gradanskih inicijativa i društvenih pokreta, konfuzan je i kaotican, rekao bih i „neurotican“.«

Loša vijest je, da smo na dnu. Dobra vijest glasi da se s poda ne može pasti. Osobno, izabrao sam zelene kao svoju političku opciju prije četvrt stoljeća; i koliko god se trudio, ne uspijevam se toga otresti.

[1] „Agenda“, magazin Heinrich Böll Stiftung za jugoistočnu Evropu, br. 4/2010, vidi na: http://www.boell.ba/downloads/Agenda_4_2010-Web.pdf .. Objavljeno u okviru tematskog bloka „U traganju za alternativom“.

[2] Zoran Oštrić: „Kukavičje jaje: Tko su ljudi koji vode Zelenu listu u Sisku?“, 16. studenoga 2010., vidi na: http://www.scribd.com/doc/47769686/Zelena-lista-u-Sisku-groteksna-prevara

[3] Posljenja akcija, „Neka institucije pravne države rade svoj posao“, nastavlja istim smjerom. Vidi: http://zelena-akcija.hr/hr/programi/urbanizam/suradnja/neka_institucije_pravne_drzave_rade_svoj_posao .

[4] Jedna značajna lokalna inicijativa tijekom 2010. bila je borba građana Sesvetskog Kraljevca protiv nelegalno sagrađenih tvorničkih pogona tvrtke Auto Zubak. Vidi na: http://www.scribd.com/doc/25847844/Zubak-Sesvetski-Kraljevac-sije%C4%8Danj-2010-pdf

[5] Valja upozoriti da naziv nije slučajan. Potječe od francuskog marksističkog filozofa i sociologa Henryja Lefebvrea, a u njegovom duhu u Hrvatskoj je pisao Rudi Supek („Grad po mjeri čovjeka“, 1987). Slogan danas koriste brojni društveni pokreti u svijetu, vidi npr: http://www.righttothecity.org/

[6] Vidi: http://pravonagrad.org/kako-se-unistavalo-kamensko/ . „Kuća ljudskih prava“ ujedinjuje nekoliko „etabliranih“ udruga, dok je Plenum FF autonomna organizacija društvenoga pokreta, koja je tijekom 2009. organizirala dvije blokade fakulteta. U njemu su aktivni pripadnici nekoliko radikalnih lijevih grupa (marksističkih i anarhističkih). Zasad dosljedno odbijaju stranačko angažiranje.

KRIJUMČARI ŠUMA IZ KASHMIRA

Napisao: Athar Parvaiz, Inter Press Service, priredila Ljiljanka Mitoš Svoboda

Tijekom ljeta 2010. Kašmir je doživio jednu od najgorih situacija, nastalih između prodemokratski orjentiranih mladih i državnih agencija za provedbu zakona. Naime, krijumčari koriste nemire, koji izbijaju svako malo, te tako prikrivaju šverc i crno tržište drvetom, s vremena na vrijeme uz pomoć i sudjelovanje vlasti.

"Mi smo bespomoćni, jer nam nedostaje i infrastruktura i radna snaga", kaže glavni konzervator Kashimrskih šuma Manzoor Ahmad. "Svaka šumska straža mora čuvati 10 četvornih kilometara šume i to bez terenskih vozila."

Jedno od mnogih žarišta za krijumčarenje drva je neravan teren Rafiabad u sjevernom Kašmiru, gdje za krijumčarenje ne treba čak ni mehanizacija, nego manji konji. Sječa stabala je toliko rasprostranjena da su već pokrenula klizišta tla. Krijumčari koji sijeku i krče šume ignoriraju opasnosti u zonama sukoba, gdje mogu zabunom obilježeni kao militantne skupine od strane indijske vojske. No, u mnogim slučajevima krijumčari drveta uživaju blagoslov snaga sigurnosti, dijeleći s njima dobitak ili plaćajući 100 dolara na noć. Tu „cijenu“ dogovorili su sporazumno lokalni političari i vođe krijumčara.

Eksplozija izgradnje naselja na ogoljelom zemljištu i nedostatak bilo kakvih inicijativa od strane vlade da spasi šume još više potiču ilegalnu prodaje šumskog drveta upravo na području oko kojeg se spore Indija i Pakistan. Osim što građevinarski lobi koristi bivše šumsko zemljište, tiho se uvlači i na poljoprivredne površine. Prema službenim procjenama, tijekom posljednjih nekoliko godina više od 9.000 hektara poljoprivrednog zemljišta u Kashmiru pretvoreno je u stambena i komercijalna područa.

Carin Fisher, Nijemica koja je došla u Kashmir prije nekoliko godina sa ciljem pokretanja projekta "Ruralni turizam", odlučila je okrenuti projekt u kampanju za zaštitu Kashmirskih šuma. "Za početak sam izabrala Rafiabad, područje u sjevernom Kashmiru, ali bila sam šokirana ugledavši nevjerojatno uništavanje šuma", rekla je Fisher. Nakon upornog lobiranja među krijumčarima, uspjela je pridobiti nijih 50, koje je educirala za rad turističkih vodiča, te su opremili 20 kuća za turiste koji su željeli doći u Kashmir.

Naime, cijeli problem je u siromaštvu i nedostaku novaca. Krijumčari drveta lagano pridobivaju lokalno stanovništvu, jer im plaćaju za sječu i transport drveta iz šume do najbliže prometnice. Sve dok im se ne suprotstavi ponuda boljeg i više plaćenog posla, lokalni ljudi se neće boriti protiv krijumčara i za zaštitu šuma. Zato se vlada ne želi javno protiviti ovom ekocidu, jer nema rješenje za siromaštvo.

PUSTINJAK

Autor : Darko Getz, mr.sc.biol.

Remeta je jedan od viših "greda" (uzvišenja) i neravnina mikro-reljefa u Kopačkom ritu. Ako ne i najveća, a ono ima najvišu kotu terena /83,50 m.n.m./ tako da samo kod onih vrlo visokih vodostaja biva preplavljena, inače kod onih manjih vodostaja veći dio Remete ostaje suh. Za one koji ne poznaju ovaj lokalitet reći ćemo da se nalazi u jugo-zapadnom dijelu Kopačkoga rita u blizini nasipa "Drava – Dunav", u blizini Kan bare i stare plantaže kanadske topole.Bliža je Dravi nego Kopačkom jezeru. Veličine je oko dva hektara, izduženoga je oblika poput nepravilne pekarske kifle. Uz njezinu sjeverno -istočnu stranu proteže se bara istoga imena koja kao i sve vodene površine rita nakon povlačenja vode presuši. Tijekom poplave njen odsjaj vode razbija monotoniju sveopćeg zelenila, a raznoliki cvjetovi vodenoga bilja (žabnjaka, plavuna, lopoča, lokvanja, a uz obalu ritske perunike) daju joj poseban ugođaj. Na njenom jugo-zapadnom dijelu gdje se nalazi trigonometrijski kamen, postojala je do domovinskoga rata mala lovačka kučica (vidi fotografiju), bolje reći zidana bajta, koja je služila slučajnim namjernicima kao privremeno prenoćište. Koristili su je lovci, da ne bi morali prevaljivati put od Osijeka ili nekog udaljenijeg mjesta. U njoj bi prenoćili i već ranim jutrom krenuli u potragu za odabranim jelenom ili na mjesto najboljega preleta pataka kojih je do 70- tih godina bilo u izobilju. Ne mali broj ondašnjih lovaca sa puno ushićenja oglasio bi se u lovačkim časopisima ili novinama sa pokojom pričom iz lova u Kopačkom ritu i naravno ne zaboravljajući spomenuti broj odstrijeljenih pataka i drugih močvarica koje bi mu "naletjele" na pušku upravo iznad Remete, odnosno poširoke verande spomenute bajte sa koje se moglo pucati. Prelet pataka bio je intenzivan pred sumrak, jato za jatom spuštalo bi se na okolne bare do kasno u noć ; na ispaljeni hitac dizale bi se ponovno u zrak i ubrzo vračale na isto mjesto kao da su prkosile smrtnoj opasnosti.

U kućici – prenoćištu, obojenoj izvana vapnom sa pravim crijepom i krovom u dvije vode, nalazila su se dva željezna vojnička kreveta prekrivena madracem i dekama za pokrivanje konja. Bila je tu još i mala limena peć za podgrijat neku konzervu, spraviti kavu ili čaj ili naprosto poslužila bi svojom toplinom, jer su u kasnu jesen noći u ritu bile prohladne. Pored peći lovci bi ostavljali gumene čizme koje su uvijek bile vlažne pa i mokre ukoliko se neki od njih, zanesen jatom, ptica naglo okrenuo i izgubio tlo pod nogama ; bio da je pao u vodu ili nesmotren zahvatio čizmom vodu. Sa jednim prozorom i jednim vratima koja su vodila na spomenutu verandu i stepenicama prema tlu činila ju je simpatičnom i za namjernike nadasve korisnom.

Priča o Remeti i Pustinjaku vezana je uz jednog osamljenika, kojega ga je po svemu sudeći zatekla zla sudbina, napustila pamet, pa se u jednom momentu udaljio od ljudi i sklonio u dubine rita preživljujući od raznih plodina i životinja koje su tu živjele. Na Remeti je napravio od granja i trstike, uvažavajući poplavu, jedno o brojnih zakloništa, jer nikada nije bio siguran da ga ljudi, kojih se najviše bojao, neće iznenaditi i učiniti mu neku štetu. S vremenom je izgledom postao pravo strašilo, duge kose obučen u neke prnje. Iz priča koje su prepričavali ondašnji ribari,tvrdilo se da je za odjeću koristio janjeće krzno, pa je naličio na Robinzona Cruzoa ili približno tako. "Bilo je to jako davno", neko će reći, živio u vrijeme bana Korvina, neki opet za vrijeme Carske Austrije neki još ranije; bilo kako mu drago predaja je ostala do danas i povremeno se mogla ćuti sedamdesetih od ondašnjih ribara.

Uz Pustinjaka vezana i priča o njegovom uhićenju i vraćanju u civilizaciju? Da li je ribarima smetao ili ih je plašio svojim izgledom ili naglim pojavljivanjem na najmanje očekivanom mjestu ili su se o njegovom usamljenom životu raspredale razne zgode i priče koje su uznemiravale, da li su ga neki bojali i pridavali mu moći vilenjaka ili nečastivoga može se samo nagađati. Jednoga dana kopačani su odlučili stati tome na kraj, uloviti ga i ukloniti iz rita. Međutim lakše je to bilo reći nego učiniti. Sve postavljene zamke i zasjede Pustinjak bi ubrzo prozreo, a hajkaše koji su krenuli u potjeru odveo bi duboko u rit tako da bi se poneki, hvatajući ga, izgubili,zalutali u noći, pa bi nakon svake hajke imali problem naći put do sela i svoje kuće. Teško ga je bilo pratiti, jer je bio bos i lagan, dobro je trčao pa hajkači koji su na nogama imali kožnate čižme, ranac na leđima ili lovačku pušku mogli su samo sanjati i nadati se sreći i slučajnosti da ga pronađu i uhvate. Osim skrovišta na Remeti napravio si je još nekoliko sličnih po ritu i uz Dunav, često improviziranih tako da bi svaka zasjeda doživjela fijasko. Istančanog čula poput divlje životinje lako je osjetio opasnost i na vrijeme joj se uklonio.

Nije bilo druge nego pribjeći lukavstvu. Tko je bio taj mudrac koji mu je doskočio danas se nitko više ne sjeća. Poslužio se idejom koja u mnogome podsjećala na grčkog Trojanskog konja ; najprije su ga dulje vrijeme "pripitomljavali", ostavljajući mu hranu, zatim odjeću, udice i druge potrepštine za lov i ribolov. Malo pomalo Pustinjak se navikao na milodare pa bi se sve češće zadržavao na Remeti, što više sve se češće pokazivao i nije se skrivao ni kada bi se u blizini pojavio ribar u čamcu.Bili su mu ostavili i nekoliko vrški iz kojih bi mogao po potrebi uzimati ribu. A onda su mu jednoga dana ostavili neke čudne čizme. Ne bilo kakove nego posebno napravljene za njegovu nogu. Naoko bile su obične, ali izuzetno čvrste i teške opšivene metalnim obručima i zakovicama. Unutrašnjost čizmi bila je premazana stolar-

skim ljepilom tako da kada se namoče više ih se nije moglo skinuti s nogu. Ništa ne sluteći, zapravo radujući se, Pustinjak ih obuće vjerujući da se radi o daru i dobroti ljudi. Bio je zadovoljan izgledom, a osim toga štitile su mu noge koje su mu unatoč višegodišnjoj prilagodbi na surove uvjete prirode bile često ogrebene i izranjavane do boli.

Pred noć ulazeći u svoje konačište odluči ih skinuti. Međutim, čizme ni makac. Zaokretao je nogu, upro sve snage ali…. Pokušao je čizmu staviti u procijep grane pa ju onda nekako skinuti. Ne shvaćajući u prvi trenutak u kakovoj se neprilici našao, odluči prospavati noć u čizmama, a u jutro će nešto već poduzeti. Narednoga dana opet se pozabavio skidanjem čizmi, međutim glad ga je prisilila potražiti hranu pa je za trenutak zaboravio na čizme koje su nesumnjivo pokazale korisnima. Mogao je hodati bez opasnosti od uboda, prolazak kroz trstiku koja se lomila pod nogama bilo mu je čak zabavno; i mnoge jače grane lomile su se kao od šale. Gotovo da je zaboravio na ribare, uznike koji su mu bili stalna opasnost. I onda kao da je nešto naslutio. Hod mu je postao preglasan, pucketanje trstike i grpka,te šuštanje šaša pod nogama prigušivali su mu neke inače poznate zvukove. Bez obzira kako bi oprezno hodao, hod mu se mogao čuti na veću udaljenost. Malo pomalo postao je svjesniji svoga položaja. Opet je sjeo na tlo i svom snagom pokušao izgurati čizmu sa potkoljenice. Nije išlo. Oštroga noža nije imao, a sa drvenim i koštanim predmetima kojima se ispomagao u lovu i ribolovu nije postigao ništa. Gurajući drvene grančice samo si je pogoršavao stanje, jer su neki predmeti zapeli između noge i oplate pa mu se stvorio problem izvaditi ih.

Sve to nije promaklo njegovim progoniteljima. Čizme u tlu ostavljale su jasan trag, a osim toga doveden je u ravnopravan položaj s progoniteljima, sad su jedni i drugi imali na nogama obuću s time da je Pustinjakova bila znatno teža.Iz tragova se moglo odrediti Pustinjakovo kretanje, zadržavanje na pojedinim mjestima, učestalos pojavljivanja pa im nije bilo teško organizirati potjeru.

Hvatanje

Nekoliko dana prije hvatanja, seoski je dobošar najavio, lupajući u bubanj, veliku potjeru i nagradu. Pri tome je glasno uzvikivao: "Svi muškarci, koji se ćute hrabrima i muževnima, neka se jave seoskom kapetanu koji organizira potjeru. Potjera kreće ranim jutrom prije svitanja dana toga i toga ljeta gospodnjeg……. " . Pridružio im se manji broj mještana Daroca,Laska, Belja, Meca, svi su oni bili pripravni žrtvovati se za nagradu, a iza slavu. U selima su tih dana kružile priče kako je Pustinjak pravi gorostas, snažan čovjek od dva metra obrastao dlakom kao vepar, jakih zubiju koji može rastrgati vola ako htjedne, pa su se mnogi hajkaši pokolebali i odustali. Uz sve te priče, koje su smanjivale broj sudionika potjere, kapetan je uspio sakupiti nekih dvadesetak (ili možda više) momaka. Neki su se naoružali puškama, drugi vilama, treći sjekirama, motkama i dakako palinkom (rakijom) itd. Vodostaj je tih dana dosezao rubove remetinske grede,tako da je bilo malo za povjerovati da bi Pustinjak mogao pobjeći. Čamac nije imao, plivati u čižmama nije mogao.

Nekako istovremeno kada je potjera krenula iz Kopačeva, Pustinjak se prenuo iz sna, kao da je predosjetio da mu se bliži kraj. Nije znao govoriti, bio je zapravo njem. Izašao je iz svoga skrovišta i još jednom pokušao skinuti čizme, a onda je bespomoćno sjeo na zemlju i počeo ispuštati neke neartikulirane glasove koji su prije ličili na tugu i plač djeteta nego na divlju životinju spremnu da se brani do kraja. U međuvremenu goniči su opkolili Remetu. Jedna grupa izašla je iz čamaca na sjevernom kraju Remete, drugi su frontalno krenuli prema njegovom skloništu na mjestu gdje se nalazila spomenuta lovačka kučica. Ubrzo su ga našli sklupčanog na podu. Očevidci su tvrdili da nije bio viši ni teži od omanjeg dječaka, drugi da je bio visine normalnoga čovjeka, ali lagan ko` pero. Izgladnio, mršav. Bili su ga povezali užetom i ugurali u vreću u koju se inače stavlja riba i kao takvoga donijeli u selo, a onda ga zaključali u svinjac.

O sudbini Pustinjaka postoje nekoliko verzija. Po jednoj ubrzo su došla kola lokalnih uznika kojima se inače prijevoze prijestupnici pa je otpremljen u Branjinu, a odavde za Beč u bolnicu za umobolne. Po drugoj je prodan jednoj ciganskoj družini i niz godina prikazivan kao čudovište iz močvare, po trećoj nije nikada dopremljen u selo jer su ga progonitelji onako nabrijani, pripiti jednostavno umlatili i ostavili divljim svinjama. Navodno, nekoliko godina kasnije nađeni su dijelovi čizmi i potkoljenice koja se kod jednoga ribara čuvala kao suvenir. Isto tako postoje nejasnoće u svezi materijala od kojega su napravljene čizme. Po nekima bile su izrađene od suhog drveta, a ne od kože i bile su malo tijesne pa ih je Pustinjak s naporom morao navući na noge.U vodi je drvo nabreklo, noge su se zaglavile i više se nisu mogle skinuti.

Reinkarnacija

Mnogo stoljeća kasnije,točnije 70.-tih godina prošloga stoljeća, lovačku kućicu koja je bila izgrađena na mjestu Pustinjakovog konačišta, a koju smo spomenuli na početku priče izabrao je jedan obični (ili neobični) jazavac za svoje boravište. Podno poda napravio si je ugodno logu u koju je bio navukao, osim vlati suhog bilja i neke predmete koje je koristio čovjek, kao na primjer staru gumenu čizmu, limenku od piva, dijelove starih mreža i razne ribarske konopce od mreža. Odavde bi noću krenuo u obilazak rita tražeći hranu, a u doba parenja družicu. A hrane se uvijek moglo naći. Osim ritskih plodina, bilo je tu i kožica od slanine, presvitka kobasica, u otpadcima bi se našla po koja kriška kruha, nekada i polovica koju bi lovci (ili krivolovci), za vrijeme svojeg kratkotrajnoga boravka ostavljali iza sebe. I ribari bi na ovom mjestu poneki puta uz vatru ispekli po koju štuku, pa bi iza njih ostale riblje iznutrice, kože, kosti od riba. Ti fini miomirisi šireći se okolicom radovali bi jazavca, a dakako nisu promakli ni teti liji što se dakako jazavcu nije svidjelo. Po svemu sudeći jazavac kao jači otjerao je lisicu i sve te

slastice ostavio za sebe. Sve je bilo dobro dok rit ne bi zahvatila ozbiljna poplava. Kod višeg vodostaja dosegla bi stepenice pa i verandu, a nerijetko bi zalila i nju i dio sobe gdje su se nalazili kreveti. Madraci bi ostali suhi, ali znatno oštećeni od miševa koji su se također smatrali posjednicima ovoga zdanja pa su tu gnijezdili.Na tavanu je redovito boravila i sova kukuvija, moglo se to vidjeti po brojnim izbljuvcima (gvalama) ostavljene na trijemu. Jazavac, bi u takovim prilikama nevoljko napustio udobno i skrovište i preselio se u sobu lovačke kuće. Najprije se neko vrijeme zadržavao na podu i usput polovio zaprepaštene miševe, no kako je vodostaj rastao nije mu bilo druge nego skloniti se na udoban krevet i započeti brojati dane kada bi poplava mogla prestati, a voda se povući iz rita i njegovog podno –kućnog brloga. Kako je vrijeme prolazilo glad je postajala sve veća pa bi se on odvažio na prisilno plivanje do ponekog plutajućeg panja gdje je očekivao naći nešto za ručak, po kojega puža, žabu, ličinku kukca. Nakon ručka vratio bi se na svoj ugodan ležaj. Ribari koji bi povremeno obilazili vrške i mreže postavljene oko Remete nemilo bi se iznenadili kada bi ustanovili da im netko prevrće mreže. Zapravo neki čudni "ribokradica" koji umjesto da dograbi povelikog šarana ili soma vadi iz vrške zaglavljene u okca mreže kesege, bodorke, ili crvenperke.

O jazavcu krivo-ribolovcu obaviješten je Odjel za lovstvo /u Upravi zajedničkih službi/ u Bilju pa je ondašnji biolog odlučio ispitati stvar. I sam je često odlazio na Remetu, između ostalog i zbog hvatanja i prstenovanja močvarica. Više noći prospavao je u toj kučici pa je dobro poznavao lokalitet i životinje koje ovdje žive. Sjetio se on i jazavca i njegovog brloga podno poda kuće. Nije zaboravio ni one susrete s njime. Prije nego što bi otišao pregledati mreže, ostavio bi mu nešto hrane od doručka, a nerijetko po koju pticu koja bi se nespretno zaplela u mrežu i uginula. Tijekom noći znao ga je jazo probuditi svojim režanjem, roktanjem, valjda je imao problema sa buhama ili se oženio pa mu je družica nešto prigovarala, što on kao usamljenik i vlasnik brloga nije mogao prešutjeti i ne reći nešto u svoju obranu. Bez obzira na to remećenje noćnog mira, jazavac mu je nekako prirastao za srce i napuštajući Remetu često je požalio što taj suživot ljudi i divljih životinja nije prisniji kao u onoj priči o doktoru Dolitlu, jer bi tada bilo moguće oprostiti se na rastanku, nešto prigodice poželjeti jedan drugome.

A onda je 1972. naišla velika poplava. Vodostaj je te godine bio izuzetno visok. Drava je probila nasip i voda je zalila Kovačke livade, Biljski rit. Pod vodom se našlo kukuruzište uz cestu prema selu Bilje. Posvuda voda kao onda u 1965. godini. Nakon što je eksplozivom raznesen dio Biljske ceste, inače nasip iz vremena Marije Terezije, voda je zalila Dravicu i prošavši ustavu "Kopačevo" znatno povisila vodostaj u Kopačkom ritu. Na Remeti je dosegla verandu kučice, što više, nešto je vode već ušlo i u sobu. Sjetili smo se jazavca pa smo odlučili narednoga jutra otići i posjetiti ga. Sa sobom smo ponijeli nešto staroga kruha, kože od slanine i desetak klipova kukuruza. Put od Sakadaša do Remete nije dugačak, posebice ako se na krmi nalazi van-brodski motor i uz sve to koristi onaj prečac pored bare Andarić. Nakon vezanja čamca uz ogradu verande ugledali smo jazavca sklupčanoga nasred kreveta. U momentu je naličio na seoskoga đukca, bilo bi još za očekivati samo mahanje repom. Međutim nije se ni pomaknuo, vjerujem da je za trenutak usporio disanje, a okrajkom oka potražio bilo kakvu priliku da strugne, makar i u vodu i spasi se. Svoga bivšeg stanodavca naravno da nije prepoznao, zaboravio je i na njegove delicije koje mu je ostavljao nakon što bi krenuo u pregled mreža i ptica koje bi se uhvatile tijekom noći.

Ovaj puta imao je sreću. Uz malo slanine i desetak klipova kukuruza život mu je zasigurno postao ljepši. Još više kada je skrbniku vidio leđa, kada je isti ušao u čamac upalio motor i nestao iza prvoga šumarka. Da je još barem mogao razumjeti što mu taj govori, a upozoravao ga je, da to nije dobro mjesto za preživljavanje, jer se ovuda muvaju i oni koji o suživotu sa divljim životinjama imaju drugačije mišljenje. Da je razumio, možda bi preživio još koju godinu, ovako….. Nedugo nakon susreta stiže tužna vijest. Ribari su nam javili da jazavac više nije živ. Umlatili su ga šumski radnici iz Šumarije iz Darde koji su se po nekom poslu našli na Remeti. Uočili "opasnu" divlju zvijer pa udri vilama, sjekirom, kolcem, "E neš' ti meni….majku ti tvoju". Prepričavajući događaj u društvu ribara netko se sjetio Pustinjaka i slične mu sudbine. Možda je jazavac bio reinkarnirani Pustinjak, kojega je ponovno zatekla zla sudbina?

PREPORUČAMO ČITATI

Što čitaš? webshop, http://www.stocitas.org je pun novih sadržaja i opet je u punom pogonu, tehnički i po pitanju ažurnosti,jer više ljudi znači i više energije...NAJNASILNIJI ELEMENT DRUŠTVA JE NEZNANJE!

◆▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪◆

Kon-tekst br. 1-2: kritički časopis za društvena pitanja, nudi prostor za tekstove odgovorne spram društvenog konteksta, spram problema što ih nameće životna zbilja, ali ne sputane njenim ograničenjima – od ekonomskih, preko institucionalnih, do interesnih i političkih.
Pročitajte i preuzmite ga http://zamirzine.net/spip.php?article10401

◆▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪◆

Agenda -Magazin HBS-a za Jugoistočnu Europu- preuzmite najnovije izdanje newslettera Agenda br. 4 (zima 2010.) na http://www.boell.hr/web/index-220.html Tema broja : Političko zagađenje? Kako štititi društveni ljudski okoliš?